

4^ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ. ΑΝΑΛΥΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ

Βασικές λειτουργικές δεξιότητες επικοινωνίας	Στόχος	Υλικά	Ενδεικτικές Δραστηριότητες
1. Να απαιτεί	<p>1.1. Να απαιτεί αγαπημένα παιχνίδια</p> <p>1.2. Να απαιτεί μια δραστηριότητα</p>	<p>1.1.1. Η αγαπημένη της κούκλα</p> <p>1.2.1. Ο μαγνητικός πίνακας και τα πικτογράμματά του.</p> <p>1.2.2. Ένα αντικείμενο για να πλύνει, σφουγγάρι, ένα δοχείο με νερό και πετσέτες.</p>	<p>1.1.1.1. Ο εκπαιδευτικός έχει τοποθετήσει την αγαπημένη κούκλα της μαθήτριας σε ένα ράφι στο δωμάτιο εργασίας. Η μαθήτρια βλέπει την κούκλα, αλλά δεν μπορεί να τη φθάσει. Περιμένει από τη μαθήτρια να την απαιτήσει.</p> <p>Η τοποθέτηση της κούκλας μπορεί να έχει γίνει σε ένα ράφι στο δωμάτιο εργασίας που το ύψος του να είναι τέτοιο ώστε η μαθήτρια να μπορεί να τη φθάσει. Στην περίπτωση αυτή ο εκπαιδευτικός θα πρέπει να τη βοηθήσει να τη φθάσει μόνη της.</p> <p>1.2.1.1. Ο εκπαιδευτικός βάζει τα πικτογράμματα μπροστά στο μαθητή. Του δίνει την ευκαιρία να τα εξερευνήσει και να τα ονομάσει. Περιμένει από το μαθητή να απαιτήσει να τα κολλήσει επάνω στον πίνακα. Θα βοηθήσει το παιδί να ταιριάξει χρώματα, αντικείμενα και υφές επάνω στον πίνακα. Ο πίνακας αποτελείται από τα αντίστοιχα πικτογράμματα ζωγραφισμένα με έντονους χρωματισμούς.</p> <p>1.2.2.1. Το πλύσιμο ενός αντικειμένου, για παράδειγμα ενός κούκλου, είναι από τις αγαπημένες δραστηριότητες του παιδιού. Το παιδί φαίνεται να ευχαριστείται παίζοντας με το νερό και γι αυτό απαιτεί συχνά αυτή τη δραστηριότητα. Επιπλέον είναι μια δραστηριότητα που δίνει τη δυνατότητα στον εκπαιδευτικό να χρησιμοποιεί την ίδια γλώσσα ξανά και ξανά, ταιριάζοντας αυτό που λέει με αυτό που κάνει το παιδί.</p> <p>Μαζί με το παιδί βουτούν το σφουγγάρι μέσα στο δοχείο με το νερό. Μόλις ο μαθητής νιώσει το νερό εμπλέκεται στη δραστηριότητα, κρατάει το βρεγμένο σφουγγάρι στο ύψος των ματιών του και απαιτεί τον κούκλο του για να τον πλύνει. Ο εκπαιδευτικός δίνει τον κούκλο και με το άλλο χέρι μαζί με το μαθητή σφίγγουν το σφουγγάρι για να νιώσει την απώλεια του νερού. Την ώρα του πλυσίματος ο εκπαιδευτικός λέει:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Πλύνε τον κούκλο • Πλύνε την πλάτη του • Τρίξε το χέρι του • Τρίξε το πόδι του • Τελειώσαμε <p>Το ίδιο θα συμβεί την ώρα που το παιδί σκουπίζει τον κούκλο με μια πετσέτα:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Σκούπισε τον κούκλο • Σκούπισε την πλάτη του • Σκούπισε το χέρι του

			<ul style="list-style-type: none"> • Σκούπισε το πόδι του • Τελειώσαμε.
		<p>1.2.3. Το αυτοκίνητο, παιχνίδι αυτοκίνητο, σφουγγάρι, ένα δοχείο με νερό και πετσέτες.</p> <p>1.2.4. Πλαστικά πιάτα, πλαστικά ποτηράκια, σφουγγάρι, ένα δοχείο με νερό και πετσέτες.</p>	<p>1.2.3.1. Εάν ο καιρός το επιτρέπει μπορεί να πάρει μέρος στο πλύσιμο του αυτοκινήτου. Στόχος του παιχνιδιού είναι να βοηθήσει το μαθητή να απολαύσει τις δραστηριότητες που κάνει με το νερό και πρακτικά να μαθαίνει κάποιες λέξεις, και όχι να καθαρίσει το αυτοκίνητο. Η δραστηριότητα αυτή όταν ο καιρός δεν το επιτρέπει μπορεί να πραγματοποιηθεί με ένα παιχνίδι αυτοκίνητο αρκεί ο εκπαιδευτικός να χρησιμοποιήσει ξανά τις ίδιες εκφράσεις.</p> <p>1.2.4.1.. Παρόμοιες δραστηριότητες στο χώρο της κουζίνας μπορεί να είναι «πλύνε και σκούπισε» τα πλαστικά πιάτα, τα πλαστικά ποτηράκια,...</p>
	1.3. Να απαιτεί για περισσότερο.	<p>1.3.1. Η κούνια στην παιδική χαρά του σχολείου.</p> <p>1.3.2. Το τραμπολίνο.</p>	<p>1.3.1.1. Ο εκπαιδευτικός τοποθετεί το μαθητή επάνω στην κούνια. Με τη μέθοδο «το χέρι κάτω από το χέρι», οδηγεί τα χέρια του να αισθανθούν τις αλυσίδες. Περιμένει να αντιδράσει ο μαθητής. Όταν απαιτήσει κίνηση μέσω λέξεων, χειρονομιών, εκφράσεων προσώπου,... ο εκπαιδευτικός του δίνει την απαραίτητη ώθηση. Παρατηρούμε να το απολαμβάνει. Η κούνια αναπτύσσει τους μυς, τα χέρια και το επάνω μέρος του σώματος. Ενθαρρύνει την ικανότητα να αρπάζει τις αλυσίδες με τα χέρια, την επαγρύπνηση του σώματος. Ο μαθητής καταλαβαίνει την κίνηση του σώματός του και τη σχέση του με το χώρο. Όταν η κούνια σταματήσει ο μαθητής απαιτεί για περισσότερο. Η δραστηριότητα επαναλαμβάνεται αρκετές φορές.</p> <p>1.3.2.1. Παρόμοια δραστηριότητα είναι αυτή με το τραμπολίνο στο γυμναστήριο του σχολείου. Ο εκπαιδευτικός αν είναι αναγκαίο ανεβαίνει στο τραμπολίνο και κινείται μαζί με το μαθητή. Το τραμπολίνο είναι μια δραστηριότητα εκτόνωσης και βοηθάει το μαθητή να μάθει να χτυπάει κάτι με τα πόδια του. Χτίζει και δυναμώνει τους μυς και το σπουδαιότερο ενθαρρύνει ένα παιδί που δεν περπατάει αρκετά, να χρησιμοποιήσει τα πόδια του για να αντέξει το βάρος του. Όταν ο ρυθμός πέσει απαιτεί για περισσότερο. Η δραστηριότητα επαναλαμβάνεται αρκετές φορές.</p>
	1.4. Να απαιτεί ένα αντικείμενο - ρούχο.	1.4.1. Το παλτό.	<p>1.4.1.1. Ο καιρός είναι χειμωνιάτικος, κάνει αρκετό κρύο και η μαθήτρια (με ένδειξη φωτογραφίας μέσα από το βιβλίο του μαθητή), απαιτεί από τον καθηγητή μια βόλτα στον κήπο του σχολείου. Απαιτεί με χειρονομία το παλτό της γιατί κρυώνει. Ο καθηγητής οδηγεί τη μαθήτρια στο μέρος που είναι το παλτό της. Περιμένει να το εξερευνήσει και όταν το παίρνει και το τραβά προς το μέρος της λέει:</p> <ul style="list-style-type: none"> • «Ναι! Αυτό είναι το παλτό σου» • «Αυτό είναι το ζεστό παλτό σου»

			<ul style="list-style-type: none"> • «Αυτό είναι το κόκκινο παλτό σου» • «Ας το φορέσουμε» • «Ας το κουμπώσουμε και ας βγούμε έξω βόλτα στον κήπο» <p>Ο εκπαιδευτικός ονομάζει οτιδήποτε γίνεται ακόμα και εάν η μαθήτρια δεν έχει προφορικό λόγο. Είναι σημαντικό για αυτή να γνωρίζει ότι αυτό που γίνεται ονομάζεται.</p>
	1.5. Να απαιτεί βοήθεια για την ολοκλήρωση μιας εργασίας.	1.5.1. Τρόφιμα, πλαστικά πιάτα, πλαστικό μαχαίρι.	<p>1.5.1.1. Ο εκπαιδευτικός κάνει σινιάλο στο μαθητή ότι ήρθε η ώρα του φαγητού. Ο μαθητής επιλέγει μόνος τι φαγητό θέλει να φάει. Εάν μπορεί να περπατήσει προχωρεί στα ντουλάπια της κουζίνας και επιλέγει το ψωμί και τη μαρμελάδα. Ο εκπαιδευτικός τον ενθαρρύνει να χρησιμοποιήσει την όσφρηση και τη γεύση. Τον βοηθάει να ανοίξει τη μαρμελάδα, να αισθανθεί το ψωμί, και βάζει τη μαρμελάδα επάνω στο ψωμί. Συνεχίζει τη δραστηριότητα με το να μαθαίνει στο παιδί να αλείφει το ψωμί με τη μαρμελάδα. Η διαδικασία επαναλαμβάνεται τουλάχιστον 4 φορές. Σε κάθε επανάληψη μειώνεται σταδιακά η βοήθεια του εκπαιδευτικού.</p> <p>Το παιδί μπορεί να συμμετέχει σε οποιαδήποτε διαδικασία φαγητού. Αφήστε το να αισθανθεί, να μιλήσει, να ακούσει, να γευτεί τη μεγάλη ποικιλία τροφών που προετοιμάζεται μαζί.</p>
	1.6. Να απαιτεί επιλογές.	1.6.1. Φαγητό. 1.6.2. Παιχνίδια, ηχητικό μηχανήμα επιλογής.	<p>1.6.1.1. Την ώρα του φαγητού ο εκπαιδευτικός προσφέρει στο μαθητή δύο διαφορετικά πιάτα και περιμένει να δει την επιλογή του.</p> <p>1.6.2.1. Ο εκπαιδευτικός προσφέρει στο μαθητή το μηχανήμα επιλογής. Είναι ένα μηχανήμα με τρεις διακόπτες όσες και οι επιλογές που μπορεί να κάνει. Κάθε διακόπτης είναι σκεπασμένος με μια φωτογραφία ενός παιχνιδιού. Ο μαθητής στέκεται μπροστά στο μηχανήμα, το παρατηρεί για όσο χρόνο χρειαστεί και πιέζει τη φωτογραφία του παιχνιδιού που επιλέγει. Ακούγεται το όνομα του παιχνιδιού. Ο εκπαιδευτικός προσποιείται ότι δεν το άκουσε και ζητάει άλλη μια επανάληψη για να βεβαιωθεί για την επιλογή του μαθητή.</p> <p>Όταν ο μαθητής δυσκολεύεται να κάνει επιλογές θα πρέπει κάποιος να το διδάξει. Ευκαιρίες για επιλογές θα πρέπει να δίνονται κατά τη διάρκεια όλης της ημέρας. Η έλλειψη επιλογών μειώνει τη δύναμη του παιδιού να έχει έλεγχο στη ζωή του. Αντίθετα προσφέροντας επιλογές και παίρνοντας αποφάσεις είναι μια σημαντική μέθοδος για να ελαττώσεις την ύπαρξη ανάρμοστων συμπεριφορών.</p>

<p>2. Να αρνείται</p>	<p>2.1. Να αρνείται συναναστροφή με κάποια άτομα.</p> <p>2.2. Να αρνείται αντικείμενα.</p> <p>2.3. Να αρνείται συγκεκριμένα φαγητά.</p> <p>2.4. Να αρνείται δραστηριότητα</p>	<p>2.1.1. Φωτογραφίες προσώπων.</p> <p>2.2.1. Η πετσέτα την ώρα του φαγητού.</p> <p>2.3.1. Δύο ειδών φαγητά.</p> <p>2.4.1. Οι δραστηριότητες στον πίνακα ημερολογίου.</p>	<p>2.1.1.1. Έχει παρατηρηθεί η άρνηση του μαθητή να συναναστραφεί με κάποια συγκεκριμένα άτομα στο χώρο του σχολείου. Η άρνηση αυτή δεν είναι τυχαίο συμβάν αλλά παραμένει μόνιμη. Ο μαθητής παρατηρείται να αποστρέφεται τα άτομα βλέποντας τα σε φωτογραφίες στα βιβλία των συμμαθητών του. Ο εκπαιδευτικός δε θα πρέπει να επιμείνει σε οποιαδήποτε αλλαγή της διάθεσης του μαθητή. Δεν υπάρχει λόγος. Το παιδί πρέπει να νιώθει και να είναι ελεύθερο να συναναστραφεί με όποια άτομα εκείνο θελήσει.</p> <p>2.2.1.1. Ο εκπαιδευτικός κάνει με σινιάλο στο μαθητή ότι ήρθε η ώρα του φαγητού. Αφού ο μαθητής επιλέγει αυτός τι θα φάει, ο εκπαιδευτικός δίνει στο λαιμό του μια πετσέτα για να μην λερωθεί. Ο μαθητής ενοχλείται από την αίσθηση της πετσέτας και προσπαθεί να την πετάξει μακριά. Τραβώντας την με δύναμη το μόνο που καταφέρνει είναι να την δέσει ακόμα πιο σφιχτά. Στο τέλος εκνευρίζεται. Ο εκπαιδευτικός τον χαϊδεύει απαλά στην πλάτη για να τον ηρεμήσει και μαζί με τα χέρια του μαθητή λύνουν την πετσέτα. Αφήνει με σκοπό την πετσέτα στα χέρια του μαθητή ο οποίος στο τέλος την πετάει μακριά.</p> <p>Στη δραστηριότητα αυτή ο μαθητής δεν πρέπει να πιεστεί για να φορέσει υποχρεωτικά την ίδια πετσέτα. Χρειάζεται να γίνουν αρκετές αλλαγές για να τη δεχθεί. Μερικές ιδέες είναι:</p> <ul style="list-style-type: none"> • η αλλαγή του υφάσματος • η αλλαγή του χρώματος • η αλλαγή των σημείων στήριξης <p>2.3.1.1. Ο εκπαιδευτικός κάνει με σινιάλο στο μαθητή ότι ήρθε η ώρα του φαγητού. Αυτή τη φορά προσφέρει μπροστά στο μαθητή δύο πιάτα φαγητό που γνωρίζει ότι δεν είναι προτιμητέα. Ο μαθητής απομακρύνει και τα δύο πιάτα και επιμένει κάνοντας χειρονομίες να επιλέξει αυτός το φαγητό του έτσι όπως συνηθίζει. Ο εκπαιδευτικός επιστρέφει τα ίδια πιάτα κοντά του και παρατηρεί ότι τα απομακρύνει με μεγαλύτερη δύναμη δείχνοντας έτσι την επιμονή του. Τρίτη επανάληψη δεν επιτρέπεται να γίνει.</p> <p>2.4.1.1. Ο μαθητής έχει εξοικειωθεί με τη χρήση του ημερολογίου. Μαζί βαδίζουν προς τον πίνακα, αφήνουν στο κουτάκι το σύμβολο της δραστηριότητας που μόλις έχει ολοκληρωθεί, και με τη μέθοδο «το χέρι κάτω από το χέρι» ο εκπαιδευτικός «οδηγεί» το μαθητή να πάρει το σύμβολο της μεθεπόμενης δραστηριότητας. Ο μαθητής το αγγίζει, δείχνει ένα προβληματισμό. Ο εκπαιδευτικός περιμένει ουσιαστική αντίδραση. Αν ο μαθητής δε βρει το λάθος θα πρέπει στη συνέχεια να του δοθεί η σωστή δραστηριότητα. Αν το βρει απαραίτητη είναι η ανταμοιβή του. Η δραστηριότητα επαναλαμβάνεται ενώ σταδιακά μειώνεται η βοήθεια του εκπαιδευτικού. Ο εκπαιδευτικός δε θα πρέπει ποτέ να έχει αρνητική συμπεριφορά στην αποτυχία του παιδιού. Μια λαν-</p>
-----------------------	---	---	---

			<p>θασμένη ανταπόκριση είναι συχνά ανεπιθύμητη. Η αποτυχία μας δείχνει την ανάγκη για:</p> <ul style="list-style-type: none"> • περισσότερο χρόνο • περισσότερη βοήθεια • περισσότερη εμπειρία
3. Να ονομάζει.	3.1. Να ονομάζει αντικείμενα.	<p>3.1.1. Προσωπικά πράγματα του παιδιού με έντονα χρώματα και υφές που του αρέσουν.</p> <p>3.1.2. πέντε κόκκινα πλαστικά κουταλάκια, μία κούπα, ένα ρολόι, ένα μεγάλο πλαστικό κλειδί και ένα πλαστικό σουρωτήρι.</p>	<p>3.1.1.1. Ο εκπαιδευτικός επιλέγει να εργαστεί με δύο έντονα χρώματα που αρέσουν στη μαθήτριά του. Το κίτρινο και το μπλε. Τοποθετεί επάνω στο τραπέζι εργασίας την κούπα, το πιάτο και την οδοντόβουρτσα της μαθήτριας έντονου κίτρινου χρώματος και την κούπα, το πιάτο και την οδοντόκρεμά του μπλε χρώματος. Η μαθήτρια τραβάει προς το μέρος της ένα ένα τα προσωπικά της αντικείμενα. Ταυτόχρονα το ίδιο κάνει και ο εκπαιδευτικός ονομάζοντας τα. Η δραστηριότητα επαναλαμβάνεται πολλές φορές με στόχο η μαθήτρια να ονομάζει τα προσωπικά της αντικείμενα με τη βοήθεια του εκπαιδευτικού. Σταδιακά η βοήθεια μειώνεται.</p> <p>Το ειδικό χρώμα ή εάν χρησιμοποιηθεί η υφή θα βοηθήσει το παιδί να καταλάβει ότι αυτό το ειδικό του ανήκει ή το ειδικό αντιπροσωπεύει κάτι το συγκεκριμένο. Επιλέγουμε έντονα χρώματα και φωτεινά αντικείμενα για να τραβούν την προσοχή του παιδιού.</p> <p>3.1.2.1. Ο εκπαιδευτικός παίρνει τα 9 αντικείμενα και τα τοποθετεί όλα μπροστά στο μαθητή. Στόχος της δραστηριότητας είναι να ξεχωρίσει τα κουταλάκια και κάθε φορά που τα επιλέγει να τα ονομάζει: «ένα κόκκινο κουτάλι».</p> <p>Ο εκπαιδευτικός ανακατεύει τα αντικείμενα και ζητάει από το μαθητή να βρει τα κουτάλια, να τα ονομάσει ένα ένα και να τα τοποθετήσει μέσα σε ένα κουτί. Βεβαιώνεται ότι κάνει τις σωστές επιλογές. Κάθε φορά που ο μαθητής βάζει ένα κουταλάκι μέσα στο κουτί ο εκπαιδευτικός ονομάζει και σινιάλει ταυτόχρονα: «ένα κόκκινο κουτάλι». Περιμένει να επαναλάβει ο μαθητής το σινιάλο. Εάν έχουν ξεχαστεί κάποια, βοηθάει λέγοντας: « υπάρχουν δύο κόκκινα κουτάλια στα αριστερά σου».</p>
	3.2. Να ονομάζει δραστηριότητες.	3.2.1. Οι δραστηριότητες στο φορητό πίνακα επικοινωνίας.	3.2.1.1. Ο μαθητής έχει εξοικειωθεί με τη χρήση του φορητού πίνακα επικοινωνίας. Ο πίνακας αυτός είναι ένα ύφασμα διπλωμένο στο μέγεθος ενός βιβλίου και περιλαμβάνει φωτογραφίες, ζωγραφιές και μικρά πικτογράμματα που συμβολίζουν κάποιες δραστηριότητες. Ο μαθητής με τη βοήθεια του εκπαιδευτικού παρατηρεί μία μία τις δραστηριότητες και τις ονομάζουν. Η δραστηριότητα επαναλαμβάνεται πολλές φορές με στόχο ο μαθητής να ονομάσει τις δραστηριότητες. Σταδιακά η βοήθεια μειώνεται.
	3.3. Να ονομάζει πρόσωπα.	3.3.1. Το άλμπουμ με τις φωτογραφίες των αγαπημένων του προσώπων.	3.3.1.1. Είναι μια από τις πιο ευχάριστες δραστηριότητες για το μαθητή, ειδικά για όσους μαθητές μένουν εσωτερικοί στα σχολεία και επισκέπτονται τις οικογένειές τους κάθε Σαββατοκύριακο. Ο εκπαιδευτικός κάνει με σινιάλο στο μαθητή να φέρει το άλμπουμ με τις φωτογραφίες. Ο μαθητής ανοίγει το άλμπουμ και ονομάζει ένα ένα τα αγαπημένα του

	<p>3.4. Να ονομάσει τον εαυτό του.</p>	<p>3.4.1. Μια φωτογραφία του μαθητή.</p> <p>3.4.2. Ένα μεγάλο χαρτί, ένα σκούρο μαρκαδόρο, άμμο και κόλλα.</p>	<p>πρόσωπα. Το άλμπουμ μπορεί να περιέχει και φωτογραφίες εκπαιδευτών ή φίλων του από την κοινότητα. Είναι ελεύθερος να επιλέξει και να ονομάσει όποιο πρόσωπο θέλει.</p> <p>Η ελευθερία είναι μια λέξη κλειδί. Πρέπει να του αφήνουμε πρωτοβουλίες. Μόνο όταν του δοθούν ευκαιρίες και μόνο όταν προσπαθήσει μόνος του θα μάθει πραγματικά και θα αποκτήσει αυτονομία των ικανοτήτων του.</p> <p>3.4.1.1. Βλέπουν μαζί μια φωτογραφία του μαθητή με το γυμναστή του, στο γυμναστήριο του σχολείου. Ο εκπαιδευτικός προτρέπει το μαθητή να δείξει τον εαυτό του και να σινιάλει το όνομά του. Αν η διαδικασία αυτή είναι εύκολη, πηγαίνει στο επόμενο στάδιο που είναι να περιγράψει χαρακτηριστικά του εαυτού του.</p> <p>3.4.2.1. Ο εκπαιδευτικός κάθεται μαζί με το παιδί στο τραπέζι εργασιών έχοντας μπροστά τους ένα μεγάλο χαρτί. Βοηθάει το παιδί να ακουμπήσει την παλάμη του πάνω στο χαρτί, λέγοντας «αυτό είναι το χέρι σου». Ενημερώνει σινιάλοντας το μαθητή τι θα κάνει και ζωγραφίζει προσεχτικά χωρίς να τον ενοχλεί με ένα σκούρο μαρκαδόρο την παλάμη του έτσι ώστε να αποτυπωθεί στο χαρτί. Δείχνει στο παιδί το σχέδιο, ονομάζοντας ξανά «αυτό είναι το χέρι σου» και αφήνει χρόνο για παρατήρηση. Η δραστηριότητα του να δείχνει και να ονομάζει επαναλαμβάνεται αρκετές φορές και ο μαθητής ονομάζει και αυτός με τη σειρά του. Στο τέλος μπορεί να χρωματίσει εάν θέλει το σχέδιο.</p> <p>3.4.2.2. Παρόμοια δραστηριότητα μπορεί να γίνει με τις πατούσες των ποδιών του μαθητή, και έχοντας τοποθετήσει το χαρτί στο πάτωμα. Στις παραπάνω δύο δραστηριότητες εάν ο μαθητής δεν έχει υπολείμματα όρασης ο εκπαιδευτικός φτιάχνει την εξωτερική γραμμή του σχεδίου με κόλλα και άμμο. Στην περίπτωση αυτή αντί να δείχνει το σχέδιο πρέπει να αφήσει αρκετό χρόνο στο μαθητή να το αισθανθεί και ονομάζοντας το να τοποθετεί το χέρι ξανά και ξανά μέσα στο σχέδιο.</p> <p>3.5.1.1. Ο καθηγητής μαζί με το μαθητή κάθονται στο πάτωμα έχοντας δίπλα τους το κουτί μιας αγαπημένης δραστηριότητας με το περιεχόμενό της. Ανοίγει το κουτί και εκτελείται η δραστηριότητα. Η δραστηριότητα τελειώνει όταν και το τελευταίο στοιχείο της έχει επιστραφεί μέσα στο κουτί. Τότε ο εκπαιδευτικός λέει «τέλος». Ανάλογα με τα υπολείμματα όρασης ή ακοής χρησιμοποιεί νοηματική, εικόνες, απτά σύμβολα όπου είναι απαραίτητο και περιμένει. Περιμένει να ακούσει το «τελείωσα» του μαθητή. Η διαδικασία αυτή επαναλαμβάνεται αρκετές φορές.</p> <p>Έχει παρατηρηθεί σε δραστηριότητες που γρήγορα τις βαριέται, ο μαθητής να χρησιμοποιεί πολύ πιο εύκολα τη φράση «τελείωσα».</p>
	<p>3.5. Να δηλώνει το τέλος μιας δραστηριότητας.</p>	<p>3.5.1. Μικρό κουτί δραστηριότητας με το περιεχόμενό της.</p>	<p>3.5.1.1. Ο καθηγητής μαζί με το μαθητή κάθονται στο πάτωμα έχοντας δίπλα τους το κουτί μιας αγαπημένης δραστηριότητας με το περιεχόμενό της. Ανοίγει το κουτί και εκτελείται η δραστηριότητα. Η δραστηριότητα τελειώνει όταν και το τελευταίο στοιχείο της έχει επιστραφεί μέσα στο κουτί. Τότε ο εκπαιδευτικός λέει «τέλος». Ανάλογα με τα υπολείμματα όρασης ή ακοής χρησιμοποιεί νοηματική, εικόνες, απτά σύμβολα όπου είναι απαραίτητο και περιμένει. Περιμένει να ακούσει το «τελείωσα» του μαθητή. Η διαδικασία αυτή επαναλαμβάνεται αρκετές φορές.</p> <p>Έχει παρατηρηθεί σε δραστηριότητες που γρήγορα τις βαριέται, ο μαθητής να χρησιμοποιεί πολύ πιο εύκολα τη φράση «τελείωσα».</p>

<p>4. Να λαμβάνει και να εκφράζει πληροφορίες.</p>	<p>4.1. Να λαμβάνει πληροφορίες για αντικείμενα και πρόσωπα.</p> <p>4.2. Να λαμβάνει πληροφορίες για δραστηριότητα</p> <p>4.3. Να εκφράζει πληροφορίες για κάτι που του αρέσει να κάνει.</p>	<p>4.1.1. Φαγητό και δύο συμμαθητές του.</p> <p>4.2.1. Μια ηλεκτρική σκούπα.</p> <p>4.3.1. Μπλε και κίτρινα τετραγωνάκια, και δύο κουτιά παπουτσιών καλυμμένα το ένα με μπλε χαρτί και το άλλο με κίτρινο.</p>	<p>4.1.1.1. Ο εκπαιδευτικός κάνει σινιάλο στο μαθητή ότι ήρθε η ώρα του φαγητού και σήμερα θα φάνε μαζί με τον Κώστα και τη Νίκη στην ίδια τραπεζαρία. Ο εκπαιδευτικός παίρνει το χέρι του μαθητή, αφού προηγουμένως έχει επιλέξει το φαγητό που θέλει να φάει, και μαζί σερβίρουν στο πιάτο του. Έχει την πληροφορία ότι τον σερβίρεις. Ο Κώστας επιλέγει και αυτός το ίδιο φαγητό ενώ η Νίκη ήδη έχει σερβιριστεί από την καθηγήτριά της. Γίνεται επανάληψη της ίδιας κίνησης σερβίροντας και τον Κώστα. Δευτερεύοντες στόχοι της δραστηριότητας αυτής είναι ο μαθητής να απολαύσει και να ευχαριστηθεί την ώρα του φαγητού με τους συμμαθητές του και λαμβάνοντας πληροφορίες να εκτεθεί σε σχετικό λεξιλόγιο.</p> <p>4.2.1.1. Ο εκπαιδευτικός έχει τη μαθήτριά κοντά του ενώ κρατά τη σκούπα. Έτσι η μαθήτριά εξοικειώνεται με αυτή. Ανοίγει το διακόπτη και την αφήνει μόνη της να αισθανθεί τον ήχο. Εάν δει ότι ανταποκρίνεται ευχάριστα, τυλίγει στο σώμα της το λάστιχο της σκούπας έτσι ώστε να νιώσει τις ταλαντώσεις και τον ήχο. Τη βοηθάει να εντοπίσει την πηγή του ήχου. Ακουμπούν και οι δύο τη σκούπα ενώ καθαρίζουν και ονομάζει «αυτό κάνει θόρυβο». Κλείνει τη σκούπα και ονομάζει «κλείνω και δεν έχει θόρυβο». Για να επαναλάβει τη δραστηριότητα σινιάλουν για παραπάνω – περισσότερο. Ανοίγουν μαζί το διακόπτη και αφήνει ξανά τη μαθήτριά να αισθανθεί τις δονήσεις του ήχου. Η δραστηριότητα επαναλαμβάνεται αρκετές φορές μέχρι να δείξει αρκετό ενδιαφέρον και να σινιάλει μόνη της το «περισσότερο». Ο εκπαιδευτικός την αφήνει να τον βοηθήσει για λίγο στο καθάρισμα. Παρόμοιες δραστηριότητες μπορούν να γίνουν και με άλλες ηλεκτρικές συσκευές της κουζίνας που βγάζουν θόρυβο. Προσοχή! Ποτέ μην αφήνετε το παιδί μόνο του με μια ηλεκτρική συσκευή.</p> <p>4.3.1.1. Τα μπλε και τα κίτρινα τετραγωνάκια και τα δύο κουτιά βρίσκονται μπροστά στο μαθητή. Ο εκπαιδευτικός δίνει ένα μπλε τετραγωνάκι και το ονομάζει «μπλε τετραγωνάκι». Ζητάει από το μαθητή να του δείξει το μπλε κουτί και να ρίξει μέσα σε αυτό το μπλε τετραγωνάκι. Στη συνέχεια ρωτάει το μαθητή: «πού είναι το τετραγωνάκι;» Αν δεν ανταποκριθεί τον καθοδηγεί με τη μέθοδο το χέρι κάτω από το χέρι ώστε να ανακαλύψει το τετραγωνάκι και να ονομάσει «μέσα στο κουτί». Η ίδια διαδικασία γίνεται και με το κίτρινο τετραγωνάκι. Η δραστηριότητα επαναλαμβάνεται πολλές φορές με κύριο στόχο ο μαθητής να μας δώσει την πληροφορία πού είναι το τετραγωνάκι. Για μαθητές που παρουσιάζουν άνεση σε αυτή τη δραστηριότητα μπορεί να εκφράσουν την πληροφορία «το ίδιο». «Το κίτρινο τετραγωνάκι» βρίσκεται μέσα στο «κίτρινο κουτί». Εάν το παιδί δεν έχει καθόλου υπολείμματα όρασης</p>
--	--	--	---

			<p>χρησιμοποιήστε υφές και ακολουθήστε ακριβώς την ίδια διαδικασία, ταιριάζοντας την υφή του τετραγώνου στην υφή του κάθε κουτιού.</p> <p>Εάν το παιδί ξεκινώντας τη δραστηριότητα πηγαίνει το τετραγώνάκι σε λάθος κουτί, ο εκπαιδευτικός πρέπει να του προσφέρει καθοδήγηση. Να βοηθήσει το παιδί να μην κάνει λάθος κίνηση. «Αυτό είναι το κίτρινο κουτί», «εσύ κρατάς το μπλε τετραγώνάκι».</p>
	<p>4.4. Να εκφράζει πληροφορίες για πρόσωπα.</p>	<p>4.4.1. φωτογραφίες του αδερφού του και αγνώστων.</p>	<p>4.4.1.1. Ο εκπαιδευτικός βγάζει μια φωτογραφία του αδερφού από το προσωπικό άλμπουμ του μαθητή και την παρουσιάζει μαζί με μια άλλη φωτογραφία αγνώστου προσώπου. Στη συνέχεια και αφού αφήσει λίγο χρόνο για παρατήρηση ρωτάει: «πού είναι ο αδερφός σου;» Στην περίπτωση που ο μαθητής δεν ανταποκρίνεται ακολουθεί καθοδήγηση και η διαδικασία επαναλαμβάνεται. Στόχος της δραστηριότητας είναι ο μαθητής όχι μόνο να ξεχωρίσει τη φωτογραφία του αδερφού του, αλλά και να εκφράσει κάποια χαρακτηριστικά του.</p>
	<p>4.5. Να εκφράζει πληροφορίες για κάποιο συγκεκριμένο χώρο.</p>	<p>4.5.1. φωτογραφίες από μέρη του σχολείου.</p>	<p>4.5.1.1. Ο εκπαιδευτικός παρουσιάζει φωτογραφίες από μέρη του σχολείου που είναι ιδιαίτερα αγαπητά στο μαθητή. Παιδική χαρά, γυμναστήριο, πισίνα, κήπος. Στη συνέχεια παρουσιάζει ένα τραμπολίνο(φωτο) και ρωτάει: «πού βρίσκεται το τραμπολίνο;». Αν ο μαθητής δυσκολευτεί παρέχει σχετική καθοδήγηση και επαναλαμβάνει τη διαδικασία. Αν ο μαθητής απαντήσει αφήνοντας τη φωτογραφία του τραμπολίνου επάνω στο γυμναστήριο, συνεχίζει με άλλη ερώτηση. Για παράδειγμα:</p> <ul style="list-style-type: none"> • κήπος – λουλούδι • πισίνα – μαγιό • παιδική χαρά – κούνια. <p>Εάν ο μαθητής δεν έχει καθόλου υπολείμματα όρασης χρησιμοποιήστε απτούς συμβολισμούς ή τρισδιάστατα πικτογράμματα και απαιτήστε συνδυασμούς ανά δύο μαζί με έκφραση πληροφοριών.</p>
	<p>4.6. Να εκφράζει με χιούμορ πληροφορίες για κάτι που είναι αστείο.</p>	<p>4.6.1. Μια κούκλα με ένα τεράστιο μουστάκι.</p>	<p>4.6.1.1. Ο εκπαιδευτικός παρουσιάζει στη μαθήτριά μια κούκλα παρόμοια με την αγαπημένη της, αλλά με τη διαφορά ότι έχει ένα τεράστιο μουστάκι. Αφήνει χρόνο για να παρατηρήσει τις αντιδράσεις της. Αν η μαθήτριά δεν ανταποκρίνεται παρέχεται καθοδήγηση και η διαδικασία επαναλαμβάνεται. Όταν παρατηρήσει τη διαφορά, ο εκπαιδευτικός τη βοηθάει να εκφράσει με χιούμορ την απορία: «μουστάκι σε κορίτσι;». Η όλη δραστηριότητα επαναλαμβάνεται αρκετές φορές μέχρι η μαθήτριά να είναι ικανή να εκφράσει με χιούμορ την απορία της. Σε κάθε επανάληψη μειώνεται σταδιακά η βοήθεια που παρέχεται.</p>
<p>5. Να εκφράζει συναισθήματα</p>	<p>5.1. Να εκφράζει σύγχυση.</p>	<p>5.1.1. Πρόσωπα που αντιπαθεί.</p>	<p>5.1.1.1. Έχει παρατηρηθεί η άρνηση του μαθητή να συναναστραφεί με κάποια συγκεκριμένα άτομα στο χώρο του σχολείου. Η άρνηση αυτή δεν είναι τυχαίο συμβάν αλλά παραμένει μόνιμη. Αρκετές φορές παρατηρείται σύγχυση στο μαθητή όταν τα άτομα αυτά παραμένουν κοντά του για λίγο χρονικό διάστημα. Ο εκπαιδευτικός ονομάζει το συναίσθημα την</p>

			<p>ώρα που ο μαθητής αρνείται επίμονα την παρουσία του συγκεκριμένου ατόμου λέγοντας «είσαι συγχυσμένος».</p> <p>5.1.1.2. Ο εκπαιδευτικός για να αυξήσει την ικανότητα έκφρασης του συναισθήματος της σύγχυσης παίζει τον αντίστοιχο ρόλο μπροστά σε ένα καθρέπτη έχοντας δίπλα του το μαθητή. Κάθε φορά που προσποιείται το συγχυσμένο ονομάζει το συναίσθημα «είμαι συγχυσμένος» και προτρέπει το μαθητή να τον μιμηθεί και ταυτόχρονα λέει «έλα να κάνουμε το συγχυσμένο». Η διαδικασία επαναλαμβάνεται αρκετές φορές και συχνά καταλήγει σε γέλια.</p>
	5.2. Να εκφράζει φόβο.	5.2.1. εκμεταλλευόμεστε καταστάσεις άλλων ατόμων.	<p>5.2.1.1. Ο εκπαιδευτικός εκμεταλλεύεται την κατάσταση άλλων παιδιών μέσα στο χώρο του σχολείου. Προτρέπει το μαθητή να παρατηρήσει την συμπεριφορά του την Ελένη που είναι φοβισμένη γιατί κάποιος τη χτύπησε δυνατά στην πλάτη της, και ονομάζει «κοίτα η Ελένη είναι φοβισμένη».</p> <p>5.2.1.2. Ο εκπαιδευτικός για να αυξήσει την ικανότητα έκφρασης του συναισθήματος του φόβου παίζει τον αντίστοιχο ρόλο μπροστά σε ένα καθρέπτη έχοντας δίπλα του το μαθητή. Κάθε φορά που προσποιείται το φοβισμένο ονομάζει το συναίσθημα «είμαι φοβισμένος» και προτρέπει το μαθητή να τον μιμηθεί και ταυτόχρονα λέει «έλα να κάνουμε το φοβισμένο». Η διαδικασία επαναλαμβάνεται αρκετές φορές.</p>
	5.3. Να εκφράσει πόνο.	5.3.1. εκμεταλλευόμεστε ένα ατύχημα στην παιδική χαρά.	5.3.1.1. Ο εκπαιδευτικός εκμεταλλεύεται ένα ατύχημα στην παιδική χαρά. Ο μαθητής γλίτρησε ανεβαίνοντας στα σκαλιά της πλαστικής τσουλήθρας και χτύπησε στο γόνατό του. Πονάει και κλαίει. Ο εκπαιδευτικός του λέει «κλαις γιατί χτύπησες και πονάς».
	5.4. Να εκφράζει προσδοκία.	5.4.1. Το ντύσιμο της αρκουδίτσας, φούστα, μπλούζα, παπούτσια και οι αντίστοιχες εικόνες τους σύμβολα.	5.4.1.1. Ο εκπαιδευτικός θα χρησιμοποιήσει μια πολύ αγαπημένη και ξεχωριστή δραστηριότητα της μαθήτριας του που είναι το ντύσιμο της αρκουδίτσας. Έχει παρατηρηθεί ότι η μαθήτρια παρουσιάζει μεγάλη άνεση σε αυτή τη δραστηριότητα η οποία έχει επαναληφθεί πολλές φορές. Ο εκπαιδευτικός δίνει πρώτα τη φούστα ενώ η μαθήτρια ήδη κρατά στα χέρια της την αρκουδίτσα της. Με άνεση της φοράει τη φούστα και περιμένει με μεγάλη προσδοκία να της δώσει την μπλούζα. Ο εκπαιδευτικός παριστάνει τον αδιάφορο. Η μαθήτρια παίρνει την εικόνα σύμβολο της μπλούζας και την απαιτεί με έντονο τρόπο. Της τη δίνει. Το ίδιο ακριβώς γίνεται και με τα παπούτσια. Κάθε φορά που ολοκληρώνεται ένα βήμα της δραστηριότητας, μεγαλώνει και η προσδοκία της για το επόμενο.
	5.5. Να εκφράζει ευχαρίστηση – χαρά.	5.5.1. Το διπλό ποδήλατο.	5.5.1.1. Μεγάλη είναι η χαρά των περισσότερων παιδιών όταν μαζί με τον εκπαιδευτικό κάνουν «διπλό ποδήλατο». Ο εκπαιδευτικός ονομάζει το συναίσθημα «είμαι χαρούμενος» ενώ ταυτόχρονα γελάει προς το μαθητή. Επαναλαμβάνει τουλάχιστον 3 φο-

		<p>5.5.2. Στάμπες από σφουγγάρι, ένα μεγάλο χαρτί, γάντια, μη τοξικά χρώματα, νερό, αλεύρι, άμμος, και τρία βαθιά δοχεία.</p>	<p>ρές την ίδια φράση. Έπειτα ονομάζει «και εσύ δείχνεις χαρούμενος». Η όλη διαδικασία επαναλαμβάνεται αρκετές φορές σε σκόπιμα διαλείμματα της βόλτας με το ποδήλατο.</p> <p>5.5.2.1. Η δραστηριότητα «στάμπες με χρώματα» έχει πολλή πλάκα και δίνει κέφι στο παιδί. Υπάρχουν κομμάτια από σφουγγάρι κομμένα σε διαφορετικά σχήματα, κύκλους, τρίγωνα, αστεράκια, τετράγωνα. Είναι αρκετά μεγάλα ώστε το παιδί να μπορεί να τα πιάσει και να τα βλέπει. Χρώματα είναι το κίτρινο, το πράσινο και το κόκκινο. Ο εκπαιδευτικός φοράει παλαιά ρούχα στο παιδί και μια μεγάλη παδιά. Στρώνει στο δωμάτιο αρκετές εφημερίδες και δεν αγχώνεται γιατί γνωρίζει ότι το παιδί θα λερώσει. Σε κάθε δοχείο ρίχνουν μαζί, μισή κούπα νερό, μια κούπα αλεύρι, το χρώμα και τα ανακατεύουν. Ο εκπαιδευτικός αφήνει το παιδί να αισθανθεί το χαρτί. Μετά αρπάζουν μαζί μια στάμπα τη βουτούν στο δοχείο και με δύναμη την πιέζουν πάνω στο χαρτί. Η ευχαρίστηση του παιδιού είναι έντονα ζωγραφισμένη στο πρόσωπό του. Ο εκπαιδευτικός ονομάζει «δείχνεις χαρούμενος» και «εγώ είμαι χαρούμενος». Η δραστηριότητα συνεχίζεται με όλες τις στάμπες και όλα τα χρώματα. Σε κάθε βήμα της δραστηριότητας ο εκπαιδευτικός ονομάζει «δείχνεις χαρούμενος» και «εγώ είμαι χαρούμενος». Όταν η δραστηριότητα τελειώσει ρίχνουν επάνω στο σχέδιο άμμο. Αυτό αποτελεί μια άλλη απτική εμπειρία. Αφήνει την εικόνα να στεγνώσει. Την κρεμάει σε ένα σημείο όπου το παιδί να μπορεί να τη δει ή να την αισθανθεί. Η χαρά του παιδιού είναι μεγάλη. Ο εκπαιδευτικός χτυπάει απαλά στο στήθος το παιδί για να του σιιάλει ότι τα κατάφερε! Αυτό είναι μια δημιουργία! Ο εκπαιδευτικός ονομάζει «δείχνεις χαρούμενος» και «εγώ είμαι χαρούμενος».</p> <p>5.5.2.2. Ο εκπαιδευτικός για να αυξήσει την ικανότητα έκφρασης του συναισθήματος της ευχαρίστησης παίζει τον αντίστοιχο ρόλο μπροστά σε ένα καθρέπτη έχοντας δίπλα του το μαθητή. Κάθε φορά που προσποιείται τον ευχαριστημένο ονομάζει το συναίσθημα «είμαι χαρούμενος» και προτρέπει το μαθητή να τον μιμηθεί και ταυτόχρονα λέει «έλα να κάνουμε το χαρούμενο». Η διαδικασία επαναλαμβάνεται αρκετές φορές.</p>
6. Να παίρνει μέρος σε συζητήσεις.	6.1. Να παίρνει μέρος σε συζητήσεις.	<p>6.1.1. Εκμεταλλευόμεστε καταστάσεις άλλων ατόμων.</p> <p>6.1.2. Μια βόλτα στο γύρω τετράγωνο.</p>	<p>6.1.1.1. Ο εκπαιδευτικός εκμεταλλεύεται την κατάσταση άλλων παιδιών μέσα στο χώρο της σχολικής τάξης. Προτρέπει το μαθητή να παρατηρήσει την συμμαθήτριά του την Φωτεινή που βρίσκεται στο διπλανό γκρουπ και παίρνει μέρος στη συζήτηση, και ονομάζει «κοίτα η Φωτεινή συζητάει».</p> <p>6.1.2.1. Ο εκπαιδευτικός μαζί με το μαθητή οργανώνει μια βόλτα στο γύρω τετράγωνο με συγκεκριμένο στόχο. Σταματούν και μυρίζουν λουλούδια, σηκώνουν μια πέτρα, αισθάνονται τα πεσμένα φύλλα, οσμίζονται το μεσημεριανό φαγητό. Σε κάθε ευκαι-</p>

			<p>ρία ο εκπαιδευτικός ονομάζει χρησιμοποιώντας το κατάλληλο επικοινωνιακό σύστημα για το παιδί:</p> <ul style="list-style-type: none"> • «τα λουλούδια μυρίζουν υπέροχα» • «τα φύλλα είναι απαλά» • «τα φύλλα είναι κίτρινα» • «η πέτρα είναι μικρή» • «εγώ μυρίζω να ψήνουν μπιφτέκια» <p>Όλα αυτά δίνουν ευκαιρίες στο παιδί να κάνει συζήτηση.</p> <p>6.1.2.2. Γυρίζοντας στο σχολείο ο εκπαιδευτικός μαζί με το παιδί μπορούν να φτιάξουν ένα βιβλίο που να αποτελείται από λουλούδια, φύλλα, μικρές πέτρες, εικόνες με φαγητά.... Έτσι εκπαιδευτικός και μαθητής θα έχουν πολλές ευκαιρίες να μιλήσουν για αυτή τη βόλτα τους ξανά και ξανά.</p>
	6.2. Να εκφράζει απορίες.	6.2.1. Μέσα στο γκρουπ της σχολικής τάξης.	6.2.1.1. Ο εκπαιδευτικός προτρέπει και καθοδηγεί τη μαθήτριά να εκφράζει απορίες καθώς συμμετέχει σε συζήτηση του γκρουπ της τάξεώς της, «ακούγοντας» τους συμμαθητές της να εκφράζουν τις απόψεις τους σε κάποιο θέμα.
		6.2.2. Μέσα από μια δραστηριότητα	6.2.2.1. Ο εκπαιδευτικός προτρέπει και καθοδηγεί τη μαθήτριά να εκφράζει απορίες καθώς συμμετέχει στα βήματα μιας δραστηριότητας.
	6.3. Να απαντά σε ερωτήσεις.	6.3.1. Μια αδιαφανή σακούλα που περιέχει αντικείμενα σύμβολα και πικτογράμματα	6.3.1.1. Ο εκπαιδευτικός με τη μέθοδο το χέρι κάτω από το χέρι οδηγεί το μαθητή να πιάσει ένα αντικείμενο μέσα από τη σακούλα και ονομάζει «τι είναι αυτό;» περιμένοντας από το μαθητή να απαντήσει. Εάν ο μαθητής δεν ανταποκρίνεται ακολουθεί καθοδήγηση. Η διαδικασία επαναλαμβάνεται κάθε φορά που ο μαθητής πιάνει ένα καινούριο αντικείμενο μέσα από τη σακούλα.
	6.4. Να περιμένει τη σειρά του για να πάρει το λόγο.	6.4.1. Βίντεο	6.4.1.1. Ο εκπαιδευτικός βιντεοσκοπεί γνωστά πρόσωπα του μαθητή καθώς αυτοί συζητούν. Το βίντεο αυτό το προβάλλει αρκετές φορές στο μαθητή. Με τη διαδικασία αυτή βοηθάει το μαθητή να εντοπίσει όσο είναι δυνατό τα σημεία εκείνα που οι συμμετέχοντες σε μια συζήτηση εναλλάσσουν τις απόψεις τους.
		6.4.2. Εκμεταλλευόμεστε καταστάσεις άλλων ατόμων.	6.4.2.1. Ο εκπαιδευτικός εκμεταλλεύεται τη συζήτηση των παιδιών σε μια μεγαλύτερη σχολική τάξη. Προτρέπει το μαθητή να παρατηρήσει τον τρόπο με τον οποίο οι μαθητές του γκρουπ περιμένουν υπομονετικά τη σειρά τους για να εκφράσουν τις απόψεις τους.